

Csák Zsolt¹ - Czebe András²: A Kúria jogegységesítési tevékenysége az egy évtizede újragondolt büntető kódexünk tükrében[1] (KJSZ, 2023/1., 19-23. o.)

1. Bevezetés

A büntető jog Finkey megfogalmazásában "[...] azoknak a jogszabályoknak a rendszeres foglalata, melyek az államban a büntetendő cselekményekre, a büntetésekre, a biztonsági intézkedések végrehajtására vonatkozólag fennállanak".[2] Vagy ahogy Hegel fogalmazott: a jog "[...] az ésszerű akarat külső megtestesülése [...]".[3] Különösen igaz ez az állam és az állampolgárok közötti büntető jogviszonyokat szabályozó, az állam és polgárai biztonságát, szabadságát, illetve vagyonát érint mindenkor büntető törvénykönyvekre.

Első, modern, kodifikált büntető törvénykönyvünk - az 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntető törvénykönyv a büntetésekről és vétségekről (a továbbiakban: Csemegi Kódex) - indokolása így kezdődik: "A jelen törvényjavaslat elterjesztése, a szükség szempontjából nem kíván indokolást".[4] Ez a megközelítés meglátásunk szerint maradéktalanul igaz a tíz esztendeje újragondolt, megreformált Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényre (a továbbiakban: Btk.) is.

Mindkét büntető kódex viszonylatában elismerésre méltó, amit "[...] a nyugati civilizáció vívmányainak, a jogrend és a humanizmus követelményeinek felismerésében, és a tudomány megállapításainak, a fennforgó viszonyokkal való kiegyeztetésében tett".[5] Valamennyi büntető törvénykönyv alapvető célja a büntetési rendszer, a büntetések nevének és mértékének, valamint a büntetési cselekményeknek olyan meghatározása, amely megfelel az igazságnak: a létező viszonyok és közösségi igények helyes felismerése révén képes bizalmat ébreszteni és - a helyes gyakorlat révén - e bizalmat fenntartani a társadalomban.

A Btk.-ról helyesen jegyzi meg elterjesztésének indokolása, hogy arra "[...] hatással volt a felgyorsult tudományos fejlődés és az Európai Unióhoz történő csatlakozással együtt járó jogharmonizáció is".[6] Ugyanakkor tiszteletben tartotta a hagyományokat, a közel 150 éve formálódó dogmatikát és annak kidolgozott jogalkalmazói gyakorlatát.

Büntető kódexünk legfőbb célkitűzései között szerepel a jogszabály szigorjának érvényesítése, a büntetési tételek növelése, hatékony és visszatartó erejű büntetések kilátásba helyezése, az áldozatok védelme, valamint az állampolgárok biztonságérzetének javítása. Elvégre "[...] magasabb és nagyobb jelentőségű feladata a büntető jognak a társadalom védelme a büntető jogkövetés ellen".[7]

2. A jogalkalmazás nehézségei és fontossága

A büntető törvény jogalkotói, jog- és kriminálpolitikai céljait a jogalkalmazónak ismernie és felismernie kell, hogy "[...] vitás vagy homályos kérdéseket a törvény szelleme szerint dönthessen el".[8] Helyesen mutat rá a

jogalkalmazói feladat lényegére Tóth, amikor úgy fogalmaz, hogy "[...] az eljárásjogászok a sor, hogy színvonalasan megalapozzák és megmagyarázzák az anyagi jog által teremtett kész helyzetet [...]".[9] A bíróságoknak tehát - a fentiek figyelembevételével - az új jogi és élethelyzetekre tekintettel kell érvényesíteniük és értelmezniük a büntető kódexet.

A jogalkalmazónak - a jogalkotói akarat értelmezése mellett - egyaránt fontos és lényeges feladata a megújult életviszonyokhoz és jogszabályi környezethez igazítani a már meglévő dogmatikai alapokon nyugvó gyakorlatot. Erdei álláspontjával egyetértve "[...] csak a megrögzötten tradicionális gondolkodásban jelenhet meg olyan elképzelés, amely a dogmatikát fölébe helyezi a fejlődésnek".[10]

Két körülményt azonban szükséges hangsúlyoznunk:

Egyrészt továbbra is meg kell vizsgálnunk a már kialakult, kiforrott dogmatikán alapuló büntető jogalkalmazói gyakorlatot. Rendkívül dicséretes ezért, ha a jogalkotó figyelembe veszi a jogalkalmazás által kialakított értelmezési gyakorlatot.

Másrészt viszont a jogalkalmazónak sem illik túlzásokba esnie az új jogintézmények alkalmazása, míg a felsőbb bíróságoknak azok értelmezése kapcsán. Ahol a jogszabály szövegezése világos, ott "[...] ne magyarázzunk bele mást, mint amit az mond [...]".[11] A bírói jogértelmezés ugyanakkor elengedhetetlenül fontos mindazon esetekben, amikor a jogalkotás valamely új megoldása, addig nem ismert jogintézménye kapcsán kell a bírói gyakorlatot irányítani. A bírói gyakorlatban tudniillik

- 19/20 -

mindennap szükség van törvényt magyarázatra. "Nemcsak a legfelsőbb, de a legalsó bíróság is kénytelen a törvényt magyarázattal foglalkozni, mert olyan részletes törvény, mely minden elforduló gyakorlati esetre teljesen megfelel szabályt állítana fel, elképzelhetetlen".[12]

A bírói és ezen belül első sorban a legfelsőbb bírósági, azaz a kúriai jogértelmezésre továbbra is szükség van az egységes gyakorlat alakítása érdekében. A törvény magyarázata és alkalmazása nem lehet régióként széthúzó. A bírói jogértelmezés ezért a törvény értelmének, a jogalkotói akarat felderítésének szükségszerű és pótolhatatlan eszköze.

Minthogy a jogegység megtartása alkotmányos követelményként érvényesül, szavatolni kell, hogy a bíróságok jogértelmezése azonos legyen a hasonló ügyek megítélése során. "Ugyanannak a jogszabálynak ugyanolyan tények, körülmények mellett nem lehet többféle értelme, a szétartó joggyakorlat sérti a jogbiztonság, végső soron a jogállamiság alkotmányos követelményét".[13]

3. A büntető jogegység és a büntető jog egységesítése

Mivel a jogegységesítés fogalmát napjainkban többféle értelemben is használhatjuk, témánk szempontjából

fontos különbséget tennünk "a büntető jog egységesítése" és a "büntető jogegység" között. Ugyan mindkettőnek a célja a törvényesség rendjének zavartalan biztosítása, ennek elérése érdekében - Zöldível egyetértve - különböző hatalmi ágak, eltérő úton haladva, más eszközöket alkalmaznak. Amíg a büntető jog egységesítése a tételesjognak fejt ki hatását, addig a büntető jogegység ezzel szemben a joggyakorlatnak.[14]

Büntető jogegység alatt tehát a büntető ítélezés egysége értendő, amelyről akkor beszélhetünk, ha az egyes bírósági határozatok azonos büntető jogi normának azonos jelentést tulajdonítanak. S bár azt nem lehet (és nem is szükséges) maradéktalanul elérnünk, a büntető jogegységre továbbra is olyan célként kell tekintenünk, amely nem eredményezhet bírói függőséget, sem bírói alkotta jogot. Ezzel természetesen nem hozunk létre új törvényt, hanem csak a meglévőt magyarázzuk. Ezt azonban továbbra is szigorúan abban a szellemben tesszük, ahogy azt Finkey a múlt század elején megfogalmazta: "A büntető jognak [...] sajátos hivatása és feladata van és ez azt kívánja, hogy a büntető jogász [...] a BTK-ben eljövő bármely [...] fogalmat a büntető jog céljainak megfelelően vagyis a BTK. alapelveinek szellemében értelmezzen és magyarázzon."[15]

A jog egységesítéséről beszélhetünk belső és külső értelemben egyaránt. Belső értelemben első sorban a kodifikációt, míg külső értelemben első sorban a jogharmonizációt értjük alatta. Montesquieu szerint "[...] míg a törvények, általában véve, az egész földkerekséget átható emberi értelem termékei, addig az egyes népek és nemzetek törvényei az egyetemes értelemnek a köztük fennálló különbségekre alkalmazott megnyilvánulásai".[16]

A nemzeti jognak, így a büntető jognak is szükségessége tehát, hogy sajátosan arra a népre szabott legyen, amelynek az készült. Péterivel egyetértve, jogfejlődésünk egyik legérdekesebb ellentmondása, hogy amíg az egyes népek jogát a népi identitás egyik legmeghatározóbb elemeként tartjuk számon, addig az idegen jogoknak az átvétele már a legkorábbi idők óta általános gyakorlatként funkcionál.[17]

A büntető jog szférájában különösen nehéz feladata van a jogalkotónak, mert közjogi jellegű jogáról lévén szó, a mai napig erőteljes befolyást gyakorolnak rá azok a körülmények, amelyek az eredetire és a történeti fejlődésére visszavezethetők. E jogterületen ezért - a társadalmi szükségleteken és értékítéleteken túlmenően - főként erkölcsi, szociális és gazdasági tényezők érvényesülnek.[18]

Tekintettel arra, hogy "[...] az európai normák? b-körében minden elvi tétel felrúgása igazolhatóvá válik [...]",[19] az újabb - Magyarországon elismert törvényekkel nem bíró - jogintézmények kapcsán válik a büntető jogegységesítés folyamata, amennyiben a törvény céljait maradéktalanul kívánjuk érvényre juttatni. Ez persze nem lehet "[...] jogi normák körmönfont, de jó szándékú [...]"[20] magyarázata, csakis dogmatikai alapokon nyugvó, megfontolt elhaladás a jogértelmezés rögzítésénél.

4. Az egységes ítélezési gyakorlat kialakításának tekintélyelv feladata

Az egységes ítélezési gyakorlat kialakításának

tekintélyelv feladata már 1881 óta a legfelsőbb bírói fórumot illeti.[21] A judikatúra terén elálló ingadozások egyedüli orvoslója (a jogalkotó közbelépéséig) kezdetben a Kúria erkölcsi és szervezeti hatalmában megnyilvánuló bírói tekintély volt.[22] Jól érzékeltetik mindezt Vargha sorai: "Ha valaha módjában volt a Curiának a többi európai állam legfelsőbb bíróságának tekintélyével versenyre kelni, úgy most elérkezett ennek az ideje. A törvény kidobálta a léghajóból a ballasztokat, mi sem akadályozza most már annak magas röptét; mert hiszen a Curia immár nem fog a bizonyítás kérdésével bibelézni, tehát összes tudását és erejét a törvény alkalmazására fordíthatja."[23] A koronaügyész ebben látta a jogegység legfelsőbb biztosítékát: "A Curiának vezetni kell a törvény helyes alkalmazásának nehéz munkájában; és hogy a vezetésben tényleg el legyen, a határozatok jogászai indokolására kell súlyt fektetnie."[24]

Hogy ez a folyamat milyen kiforrott dogmatikán és történelmi hagyományokon alapul, arra szolgáljanak példaként az alábbi, a Magyar Királyi Curia által hozott, és máig irányadó döntések. Az alábbi eseteket ma sem értelmezzük másként, mint nemes elődünk:

A K.III.945/1928. számú döntés a Btk. időségi hatályával kapcsolatban mondta ki elvi élel, hogy "[...] a BTK. 2. §-a szerint alkalmazandó enyhébb törvény fogalma nem azt jelenti, hogy két, esetleg több közbelső törvény minden enyhébb rendelkezése együttvéve alkalmazandó, hanem azt, hogy a szóbanjövő törvények közül csak egy és pedig az veendő alkalmazásba, amely mellett a vádlott a legjobban jár".[25]

A jogos védelem mindig kiemelt jogértelmezési esetkör volt a legfelsőbb bírói fórumnak. A K.I.7701/1928. számú döntés ezzel összefüggésben rögzítette, hogy az olyan "Kölcsönös és egyidejű támadás esetén, ahol mindegyik fél támadó, és mindegyik támadása jogtalan, egyik

- 20/21 -

fél sincsen jogos védelemben még akkor sem, ha a kölcsönös verekedés közben, mint az gyakran előfordul, olyan helyzet áll elő, hogy az egyik fél a másikkal szemben döntő fölénybe kerül."[26]

Az 56. BK vélemény a K.III.53/1929. számú döntéssel azonos módon utal arra a helyzetre, hogy az "Enyhébb minősítés után vonó tény enyhíti körülményként nem mérlegelhető".[27]

A K.II.9087/1929. számú döntés - a mai értelemben vett csődnyilatkozatokra is vonatkoztathatóan - megállapította, hogy "A csalárd bukás létrejöttében a kár mint célzat és nem mint eredmény szükséges. Megvalósítja e cselekményt vagyontárgyaknak fizetéseképtelenség tudatában történt elrejtése."[28]

Végül, a K.III.2308/1929. számú döntés - a mai értelemben vett valószínűségi halmazra rámutatva - kimondta, hogy "Az eszközcselekmény nem olvad bele a célcselekménybe, ha valamely más bűncselekmény fogalmát önállóan a célcselekmény valamennyi tényelemével betölti. - Csalás és magánokirat-hamisítás anyagi halmazata."[29]

5. A Kúria jogértelmezési gyakorlata napjainkban

Az egységes ítélkezési gyakorlat kialakítása napjainkban sincs másként. A Kúria egyik legfontosabb alkotmányos kötelessége a jogegység biztosítása, a törvények értelmezése révén a judikatúra irányítása. Varga Zs. szavaival élve: "[...] habár a jogalkalmazás egységére törekvés minden bírót és bíróságot terhel, a Kúria ennek Alaptörvényben nevesített letéteményese. [...] ezt a kizárólagos jogosultként megkapott feladatot a Kúria nem tévesztheti szem el l [...]".[30] A Kúria e feladatának - Jogegységi Panasz Tanácsa szerint - akkor tesz eleget az ítélkezése során, ha "[...] a közzétett kúriai döntéseiben elfogadott jogértelmezés elvi tartalmát ("ratio decidendi") az azonos ügyekben követi".[31]

A Kúria elvi iránymutatásai természetesen nem jogforrások, nem teremtenek jogszabályokat. Angyal gondolataival azonosulva: "a bírói gyakorlat (ideértve a Curia döntvényeit is) [...] nem tartozik a kútf k közé [...] csak kifejez je a szokásjognak; mintegy felszínre veti a mélységben rejtőz jogszabályokat [...]".[32] Hisz nem beszélhetünk bírói függetlenségr l, se jogállamról ott, ahol a bírák önkényesen döntenek és megváltoztatják a jogszabályokat.[33]

A jogegység ily módon azt a követelményt támasztja a bírósággal szemben, hogy az a pozitív jogot függetlenül, a jogkérdés felmerültekor el ször a felek által el adottak alapján, továbbá a saját - jogszabályi keretek között biztosított - meggy z dése szerint értelmezze, majd a kés bbiek során legyen arra tekintettel. Az értelmezés szabadsága ugyanis a hasonló ügyek megítélésekor már korlátozottabb.[34]

A Btk. számos értelmezési nehézség elé állítja a Kúriát, amelynek az Alaptörvénybe foglalt kötelességét szem el tt tartva igyekszik eleget tenni, és az alsóbb fokú bíróságok számára az alkalmazhatóság érdekében az irányadó értelmezést megteremteni. Ez viszont korántsem egyszer feladat, már azért sem, mert a nemzetközi el írásoknak eleget téve, olyan új jogintézmények jelennek meg a büntet kódexben, amelyeknek nem volt el zményük a magyar jogrendben. Ilyennek volt tekinthet például a kapcsolati er szak.

Mivel számos új jogintézmény által védett jogi tárgy értelmezhet és megítélhet volt a már meglév , más deliktumok révén, különös nehézségként jelentkezett/jelentkezik az elhatárolás dogmatikai magyarázatának, és így az iránymutatásoknak a megteremtése. Tóth találóan emeli ki az említett probléma lényegét: "[...] más dogmatikai rendszer képes más, hasonlóan hatékony megoldásokat találni".[35] Törekedni kell ezért a hibás nézetek, téves iránymutatások elkerülésére, és az új jogintézmények esetén - a Magyar Királyi Curia évszázados hagyományait szem el tt tartva - olyan jogértelmezések megfogalmazására, amelyek hasonló, "történelmi" id tartamban alakíthatják a gyakorlatot.

Ma ilyen nehézség elé állítják a Kúriát - egyebek mellett - az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) egyes ítéletei és elvárásai. Az EJEB ítéletét[36] figyelembe véve módosította a jogalkotó a 2013. évi CCXL. törvényt és vezette be a kötelez kegyelmi eljárás jogintézményét a feltételes szabadságra bocsátás lehet ségéb l kizárt tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés esetére. Ennek megfelelő en a szóban forgó szankcióval érintett elítélti kör legkorábban

negyven év kitöltése után bocsátható feltételes szabadságra. Az EJEB azonban azt várja el a Kúriától, hogy a felülvizsgálati határozataiban ezt az id pontot huszonöt évben állapítsa meg.[37] Ilyen hatásköre bíróságnak egyetlen, a hatalommegosztás elvén m köd jogállamban sincs. Amennyiben a törvény nem biztosít a döntésre lehet séget, az EJEB ítéletei valójában nem a nemzeti bíróságnak, hanem a jogalkotásnak szólnak. Ezt a Kúria jogegységi határozatban fogalmazta meg.[38]

150 éve töretlen felfogás a magyar jogrendben az a tétel, hogy a bíróság közjogi vitát nem old meg. A meglév t védi, de jogot nem alkothat: "A törvényjavaslat szövege nem ad helyet sem annak, a mit ?analogia legis?, sem annak, a mit ?analogia juris? alatt ismer a jogtudomány; annál kevésbé enged tért arra, [...] hogy a bíróság vegye át a törvényhozó hivatását, s a concret eset megítélésénél, nem a törvényb l fejtve ki az irányadó szabályt, hanem saját egyéni szempontjából viszonyítva a cselekményt az erkölcsi és állami rendhez [...]".[39] A bíróság önálló rendelkezési joga tehát - az imént említett elvárás vonatkozásában - csak a feltételes szabadságra bocsáthatóság meghatározásáig vagy annak kizárásáig terjedhet.

Finkey szavait kölcsönözve, a "[...] meggy z dés lángszavaival [...]"[40] kell értelmeznünk a törvényt, de a "[...] legszéls bb árnyalatok eredetiesked [...]"[41] bajnokai nem nyerhetnek teret az iránymutatásokban és döntésekben. Alaptörvényi tétel, hogy "[...] a legfels , illet leg az utolsó fokban ítél bíróság ítélete rendszerint az emberileg elképzelhet legigazabb és legigazságosabb döntést tartalmazza".[42]

6. A Kúria büntet jogegységi határozatai

Az elvi iránymutatások legfontosabb eszközei - a korlátozott precedensrendszernek megfelelő en közzétett - 21/22 -

határozatok mellett - a jogegységi határozatok. Ezek tekinthet k a büntet jogegység legf bb eszközeinek, mivel az alsóbb fokú bíróságokra kötelez k. Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül szeretnénk megemlíteni ezek közül néhány olyat, amely dönt módon befolyásolta a büntet ítélkezést a Btk. értelmezése és alkalmazása során. Találunk közöttük olyat, amely a korábbi, kiforrott dogmatikán alapuló értelmezést "igazítja" a megváltozott jogi környezethez, ugyanakkor olyat is, amelyik az el zmények nélküli, új jogintézmények értelmezéséhez és alkalmazásához nyújt segítséget.

A 3/2013. BJE határozat annak a 15. számú Irányelvnek lépett a helyébe, amely évtizedeken át iránymutatásként szolgált és közel 150 éves gyakorlatot rögzített. E jogegységi határozat az élet és testi épség büntet jogi védelme érdekében értelmezi a Btk. XV. Fejezetébe tartozó b n cselekmények legfontosabb elhatárolási kérdéseit (halált okozó testi sértés - emberölés, életveszélyt okozó testi sértés - emberölés kísérlete), ugyanakkor foglalja az emberölés min sített és privilegizált eseteivel is.[43]

Indokolt volt a jogos védelem részben megváltozott feltételeinek egységes értelmezése és alkalmazása érdekében a legmagasabb szint iránymutatást alkotni. A 4/2013. BJE határozatában a Kúria szakított az 1978. évi

IV. törvény hatálya alatti megoldással, különös tekintettel az ún. "szituációs jogos védelem", illetve az életkioltására irányuló támadás törvényi védelmének megteremtésére.[44]

Kifejezetten új élethelyzetre és az EJEJ fent említett döntésére adott válasz volt a 3/2015. BJE határozat. A Kúria ebben kimondta, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés esetén az egyezményesértéssel nem érintett hatályos jogszabályok alkalmazásával történhet a nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv döntésének megfelelő határozat meghozatala. Ha pedig ilyen nincs, a magyar bíróság a törvényt is eltérő határozatot nem hozhat, azaz jogot nem alkothat. Az EJEJ döntése ilyenkor a törvényhozónak szól, mivel olyan esetben, amikor jogalkotásra van szükség, felülvizsgálati ok nem valósul meg, mert a hiányzó jogszabályt a Kúria nem alkothatja meg.[45]

Időlegesen megosztottá vált az ítélezési gyakorlat abban a kérdésben, hogy a gazdasági társaság tulajdonosa a társaság ügyvezetőjeként elkövetheti-e a tényleges bűncselekményét a gazdasági társaság sérelmére. A Kúria ezért az 1/2019. BJE határozatában kimondta, hogy a gazdasági társaság vagyongazdálkodója a társaságban meglévő tulajdonosi helyzetét is függetlenül a társaság sérelmére megvalósuló tényleges elkövetés lehet. Minthogy a gazdasági társaság tagjai által a gazdasági társaság rendelkezésére bocsátott vagyoni hozzájárulás elkülönül a saját vagyontól, az a bűncselekmény tárgya lehet.[46]

Végül ugyancsak a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kapcsán értelmezte a Kúria 3/2020. BJE határozatában ismételten a büntető kódex rendelkezéseit, kimondva, hogy életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadságra bocsátásból kizárásnak csak a Btk.-ban tételesen felsorolt bűncselekmények esetén van helye. A helyes, megszorító értelmezés ezáltal gátat vetett a tévesen felfogott, nem csak a taxatív felsorolt bűncselekmények esetén való tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásának. Rámutatott továbbá, hogy egy a törvényből következő automatizmushoz nem járulhat eleve egy újabb automatizmus, ha már az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásához is egyfajta automatizmus útján jutunk el.[47]

A fentiekből is látható, hogy a Kúria jogegységi határozatai a Btk. legfontosabb és talán a legnehezebben értelmezhető kérdéseinek kapcsán adtak iránymutatást, és határozták meg a követendő gyakorlatot az elmúlt évtizedben.

7. Befejezés

A Kúria jogegységesítő szerepe a Btk. értelmezése során kétféleképpen kell megvalósulnia: egyrészt meg kell őriznie az évtizedes-évszázados dogmatikai alapokon nyugvó értékeket, másrészt igazodnia kell a megváltozott jogszabályi környezethez és élethelyzetekhez.

Sajnos megállapíthatjuk, hogy az elmúlt évtizedben a törvénymódosítások üteme az új Btk. hatálybalépésével sem csökkent, pedig az a törvény indokolásában is egy felvetett jogalkotói cél volt. Erre tekintettel a Kúriának folyamatosan készenlétben kell állnia arra az esetre, amikor a változó jogszabályok, illetve az újonnan bevezetett jogintézmények értelmezésre szorulnak, vagy éppen a bírói gyakorlat válik megosztottá ezek alkalmazása során.

A Btk. indokolása kiemeli, hogy a büntető jog szabályozási rendszerben "záró" szerepet tölt be.[48] Jóllehet a gyakori módosításokkal ez a szerepe gyengülhet, de a Kúria minden esetben készen áll az egységes értelmezés biztosítására, a Btk. meghatározó szerepének érvényesítésére. A jogegység hegyének megjárása nem könnyű és nem mindenki részére teljesíthető feladat. Annak azonban, aki iparkodik följutni a magaslatra fáradságát az a jutalom kíséri, hogy a büntető jog birodalmának kristálytisztá levegőjét élvezheti. Ha azután az említett helyről szemléljük az életet, tapasztalni kell, hogy a jogrend egyenes, tiszta képét felhők homályosítják el. És a jogegységesítés feladata éppen az, hogy ezeket a homályos foltokat a törvényesség látókörébe hozza.[49] Tudniillik ezáltal küszöbölheti ki Pascal azon mondása, hogy ami a hegyen innen igazság, azon túl igazságtalanság; és megfordítva.[50]

Minden álszerűség nélkül mondhatjuk, hogy miként a nap sugarai kiszárítják a záporos nyomait, életre keltik a föld termőerejét és világossággal váltják fel a sötétséget, úgy világítja meg a Kúria jogegységesítő, elvi iránymutató tevékenysége a helyes és országosan egységes joggyakorlathoz vezető útburkolatának minden egyes kockáját. Ennek során viszont figyelemmel kell lennünk az újra, a nemzetközi elvárásokban vállaltak teljesítésére, de a hagyományokat is őriznünk kell. Vagy ahogy Finkey fogalmazott: "Ha a mi bajainkon segíteni akarunk, avégből nem kell se anglofóbia, se germanofóbia esnünk, s a tarka-barka legújabb [...] javaslatokat [...] csodaváró áhitattal tanulmányoznunk. Nagyon helyes, ha a külföldi és pedig minél több állam jogin-

- 22/23 -

tézményeit közvetlenül a helyszínén tanulmányozzuk, s az ottani tanulságokat itthon felhasználjuk, de járni már járunk csak a magunk magyar esze után és elsősorban a magyar ember jellemére, a magyar társadalom mentalitására és a magyar bírói joggyakorlat tanulságaira legyünk tekintettel. [...] nincs okunk szegyenkezni eljárásunk egész rendszere és eredménye miatt."[51]

Találhatóan mutat rá Tóth is napjainkban, hogy "A törvényhozás nem ötletbörze, a büntető jog területén pedig különösen nem kísérleti terep."[52] Természetesen a jogalkalmazásról sem mondható el, hogy minden esetben tökélytelten érvényesíti a jogalkotói akaratot, az viszont kijelenthető, hogy a jogértelmezések és iránymutatások során törekszik erre. Tehát összefoglalóan azt mondhatjuk, hogy a Kúria olyan iránymutatások és értelmezések kibocsátásával biztosítja a joggyakorlat egységesítését, amelyek hozzásegítik az ítélezést a Btk. céljának érvényesítéséhez, amelyet a legpontosabban talán a Csemegi Kódex indokolása fogalmazott meg: "Minden az állam valamely cselekményét büntetés terhe alatt megtilt, vagy valamely cselekvésnek foganatosítását büntetés terhe alatt meghagyja: legfőbb erkölcsi hivatása feladatának teljesítésében jár el, s nem tesz egyebet, mint tagadásba veszi az erkölcsstelenség, és egyúttal a jogrendre ártalmas büntetlenség létjogát, illetve az erkölcsi rendet sért, és a közérdeket veszélyeztet ténnyel szemközt, tagadásba veszi polgárainak tényleg maradványát."[53]

JEGYZETEK

[1] Jelen írás a Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet által 2022. november 8-9. között megtartott "A magyar Btk. 10. éve - Európai kihívások, közép-európai válaszok a 21. század büntetőjogi tudományában" című konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.

[2] Finkey Ferenc: A magyar büntetőjog tankönyve. Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest 1914. 1. o.

[3] Georg Wilhelm Friedrich Hegel: Grundlinien der Philosophie des Rechts. 1820. Idézi Finkey: A magyar büntetőjog... 18. o.

[4] Csemegi Kódex indokolása, Általános indokok.

[5] Csemegi Kódex indokolása, Általános indokok.

[6] Btk. indokolása, I. Az új törvény megalkotásának alapvető indokai, annak tartalmi iránya.

[7] Finkey: A magyar büntetőjog... 4. o.

[8] Finkey: A magyar büntetőjog... 6. o.

[9] Tóth Mihály: Kritikus értékelés a büntetőjogi jogalkotás "új hullámáról". In: Tanulmányok Erdősy Emil professzor tiszteletére (szerk. Fenyvesi Csaba - Herke Csongor). Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs 2002. 22. o.

[10] Erdei Árpád: Hogyan lehet terhelt a jogi személyből, avagy a jogi felfogás változásának ára. In: Békés Imre ünnepi kötet (szerk. Gellér Balázs). ELTE ÁJK, Budapest 2000. Idézi Tóth: Kritikus értékelés... 21. o.

[11] Finkey: A magyar büntetőjog... 101. o.

[12] Finkey: A magyar büntetőjog... 102. o.

[13] Kúria Jpe.I.60.017/2022/6. [30].

[14] Zöldi Miklós: Adalékok a büntetőjogegység és a jogegységesítés problémájához. Magyar Jogászegyleti Értekezések és Egyéb Tanulmányok 1942. 36-37. sz. 102. o.

[15] Finkey: A magyar büntetőjog... 104. o.

[16] Charles Louis de Secondat Montesquieu: A törvények szelleméről I (szerk. Hajdu Gyula). Akadémia Kiadó, Budapest 1962. Idézi Péteri Zoltán: Jogegységesítés és jogharmonizáció. In: Van és legyen a jogban - Tanulmányok Peschka Vilmos 70. születésnapjára (szerk. Lamm Vanda). Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, MTA Jogtudományi Intézete, Budapest 1999. 222. o.

[17] Péteri: i. m. 227-228. o.

[18] Péteri: i. m. 234-235. o.

[19] Tóth: Kritikus értékelés... 21. o.

[20] Tóth: Kritikus értékelés... 27. o.

[21] Balássy Ádám Miklós: A legfelsőbb bírói fórum jogegységesítési kötelezettsége. Magyar Jog 2020. 11. sz. 656. o.

[22] Ism. Jogegység. Ügyvédek Lapja 1900. 37. sz. 1. o.

[23] Vargha Ferencz: A kir. Curia és a jogegység. Jogtudományi Közlöny 1900. 9. sz. 66. o.

[24] Vargha: A kir. Curia... 66. o.

[25] Magyar Királyi Curia K.III.945/1928. Nizsalovszky Endre - Sárffy Andor - Térfy Béla - Zehery Lajos: Grill-féle Új Döntvénytár XXII. Kötet 1928-1929. Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest 1930. 153. o.

[26] Magyar Királyi Curia K.I.7701/1928. Idézi: Nizsalovszky-Sárffy-Térfy-Zehery: i. m. 167. o.

[27] Magyar Királyi Curia K.III.53/1929. Idézi: Nizsalovszky-Sárffy-Térfy-Zehery: i. m. 171. o.

[28] Magyar Királyi Curia K.II.9087/1929. Idézi: Nizsalovszky-Sárffy-Térfy-Zehery: i. m. 218. o.

[29] Magyar Királyi Curia K.III.2308/1929. Idézi: Nizsalovszky-Sárffy-Térfy-Zehery: i. m. 217. o.

[30] Varga Zs. András: Tíz gondolat a jogegységről és a precedenshatásról. Magyar Jog 2020. 2. sz. 82. o.

[31] Kúria Jpe.II.60.036/2021/13. [19].

[32] Angyal Pál: A magyar büntető eljárásjog tankönyve - I. kötet. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai R.-T., Budapest 1915. 37. o.

[33] Varga: i. m. 81. o.

[34] Varga: i. m. 82. o.

[35] Tóth: Kritikus értékelés... 24. o.

[36] László Magyar v. Hungary, Judgment of 10 October 2014, no. 73593/10.

[37] T.P. and A.T. v. Hungary, Judgment of 06 March 2017, nos. 37871/14 and 73986/14; Bancsók and László Magyar v. Hungary (No. 2), Judgment of 28 January 2022, nos. 52374/15 and 53364/15.

[38] 3/2014. BJE határozat.

[39] Csemegi Kódex indokolása, A 2. §-hoz.

[40] Finkey: A magyar büntetőjog... 67. o.

[41] Finkey: A magyar büntetőjog... 16. o.

[42] Finkey Ferenc: Anyagi igazság és téves jelszavak a büntető eljárásban. Magyar Jogi Szemle 1927. 9. o.

[43] 3/2013. BJE határozat.

[44] 4/2013. BJE határozat.

[45] 3/2015. BJE határozat.

[46] 1/2019. BJE határozat.

[47] 3/2020. BJE határozat.

[48] Btk. indokolása, I. Az új törvény megalkotásának alapvető indokai, annak tartalmi iránya.

[49] Zöldi: i. m. 88. o.

[50] Vargha Ferenc: A koronaügyész közjogi állása a jogegység területén. Jogállam 1931. 3-4. sz. 129. o.

[51] Finkey Ferenc: Büntető perorvoslati rendszerünk revisiójához. Első Kecskeméti Hírlapkiadó, Kecskemét 1935. 13. o.

[52] Tóth Mihály: A fantomjogalkotástól a precedens törvényhozásig. Élet és Irodalom 2014. 2. sz. 297. o.

[53] Csemegi Kódex indokolása, Az alapvető.